

MÜTEKÂMİL BİR GÜMRÜK SİSTEMİNE OLAN İHTİYACIMIZ

Mustafa Nuri ANIL

Gümrük, Nakliyat ve Ticaret Müşaviri

A. ÖNSÖZ

Gümrük sistemi, esas itibariyle, aynı adı taşıyan önemli bir istihlâk vergisinin mevzuunu, miktarını, tarh ve cibayet usullerini ve aynı zamanda hedef tuttuğu eşyanın giriş, çıkış ve geçiş hareketlerini nizamlayan mevzuatı ifade eder.

Ancak, vergi miktar ve nisbetlerinin olduğu kadar, buna tâbi olan ve olmayan maddelerin ve durumların tesbitinin tamamen iktisadî karakter arzettiği şüphesizdir. Bütün memleketler, ekonomik durumlarının icabı olarak, kendi mamul ve mahsullerinin himayesi ve kendi sınırları içinde yabancı menşeli benzerlerinin rekabetinden masun tutulması için gümrük vergisine başvururlar. Bundan ötürü malî karakterdeki gümrük vergilerinin yanı başında ekonomik icab-lara göre konmuş vergilere de rastlanmaktadır. Bundan başka eşya-nın gümrük sınırlarını aşmasında takip edilecek usuller veya yapı-lacak tahditler tamamen iktisadî mahiyette tedbirlerdir.

Bu itibarla gümrük sistemi, hasılat itibariyle Hazinesinin önemli kaynaklarından biri olmak bakımından olduğu kadar, memleketin iktisadî hayatı ile olan sıkı münasebetleri dolayısıyla ve bilhassa memleketin ticarî ve sınaî hayata vasıtalı ve vasıtasız derin tesir-leri noktasından, her memleketin ekonomik bünyesi içinde önemli bir yer işgal eder.

Gümrük sistemlerinin, vergi tarh ve cibayet usullerine ilişkin hükümleri, bir çok memleketlerde en mütekâmil şekillere ulaşmıştır. Ancak, verginin tevcih gayesi, miktar ve nisbeti daima millî bir mesele olarak kalmış, memleketin iktisadî icaplarına, sanayi ve zi-raatının kol ve çeşitlerine ve bunların mahallî ihtiyaçları karşıla-yış derecesine göre ayarlanacak dahilî bir konu olarak mütalâa edilmiştir.

Gümrük rejimlerinin tayin ve tesbiti; yani eşyanın giriş, çıkış ve geçiş şartlarını ve vergiye tabiiyet veya bundan istisnaiyetini

tesbit hususları hedef ve gaye bakımından iktisadî olmakla beraber vergi cibayeti ile olan sıkı münasebet bakımından da malî bir mevzu"dur.

Görülüyor ki, gümrük sistemini kurarken, millî ihtiyaçların icaplarını gözönünde bulundurmak kaydı ile, milletlerarası tatbikat ve taamüllerden faydalanmak imkânı vardır. Sistemin usullere ilişkin bünyesi o kadar çok işlenmiş, kaide ve hükümleri o kadar gelişmiştir ki, müttekâmil bir sistem kurma çalışmalarında uzun boylu zorluklara rastlamak bahis konusu değildir. Buna mukabil, usulleri tesbit ederken memleketin özelliklerini yani o muhit içinde yaşayan mükellefin itiyad ve temayülünü ve memurun seviye ve anlayışını gözönünde bulundurmak ve bu suretle mahallî renk ve havayı mevzuatın bünyesine, zaruret derecesinde, aksettirmek lüzumunu gözden uzak tutmamak lâzımdır.

Mevzuumuz, bizde bugün câri olan gümrük sisteminin aksaklıklarını, iyi işlemiyen taraflarını, hükümlerdeki isabetsizliklerini ortaya koymak ve müttekâmil bir gümrük sistemine olan ihtiyacımızı belirtmektir.

Bunun için, ilk önce bizde gelmiş ve geçmiş sistemlerin tarihçesine kısa bir göz attıktan sonra, bugünkü sistemin gümrük meselelerinin başlıcaları — sekiz mevzu — üzerindeki aksaklıklarını umumî çizgiler halinde mütalâa ederek neticeye ulaşmağa çalışacağız.

Şunu da belirtmeliyim ki, bir konferans çerçevesi içinde gümrük sistemimizin etraflı ve tam intikâdını yapmak mümkün olmadığı gibi, müttekâmil örnekleri bulup ortaya koymak gibi sabır ve zaman isteyen metodlu bir çalışmaya girişmek de kâbil değildir.

Biz, gelişmiş bir sistemi memlekete kazandıracak metodlu çalışmalarını ilgililere bırakarak, sadece, öne sürdüğümüz iddianın dayanaklarını umumî çizgiler halinde vermek ve bazı müttekâmil sistemlere işaret etmekle yetişeceğiz.

B. TARİHÇE

Bizdeki gümrük sistemlerinin tarihçesini :

- 1) Mevrutiyetten önceki devir,
- 2) Mevrutiyet devri,
- 3) Cumhuriyet devri.

diye üç bölüm halinde, kısaca ve mevzuumuzla ilgisi nisbetinde gözden geçireceğiz.

1 — Meşrutiyetten önceki devirlerde, mevzuat olarak mücelledatı rusumiye (yani ciltli genel emirler) vardı. Rüsumat emanetine intikal eden her mesele incelenir ve merkezin o mesele hakkında direktifi genel emir halinde tesbit ve gümrüklere tebliğ edilirdi. Bu emirler yıl sonunda toplu olarak basılır ve ciltli halde gümrüklere yollanırdı. Benzeri işlerde bu emirler, tatbikatçıların elinde dayanak teşkil ederdi. Bu suretle, mevzuat olarak bu emirlerle bir iki nizam-nameden başka bir sey yoktu. (Gümrüklerce icra edilecek muamelelâtı rusumiyede hile ve hudanen nev'ine dair) 29 Şevval 1279 (1863) tarihli nizamname, gümrükçülüğün esasını teşkil ederdi. Vergi kıymet üzerinden alınır ve bu suretle tarifeye ihtiyaç hissedilmezdi. Rüsumat emanetinin teşkilinden önceki (1860 yılı) devirde ise, giriş ve çıkışta ve memleket içinde bir yerden bir yere nakil sırasında, türlü adlarla ve mütefavit had ve nisbetlerde alınacak gümrük vergileri, Fatih Kanunnamesine ve padişahların iradelerine istinat etmekteydi. Bu devirde, teşkilâtın elinde tarh ve cibayet usullerini belirten mevzuat mevcut değildi [1].

2 — 1908 yılında ilân edilen İkinci Meşrutiyet, gümrük mesleğine hayli şeyler kazandırmıştır. İlk önce, Rüsumat emaneti, Rüsumat Umum Müdürülüğü olarak teşkilâtlandırılmış ve akabinde İngiltere'den bir müşavir celbine tevşessül edilmiştir. Crawfort, müsbet ve şuurlu çalışmalarıyla Türkiye'de yabancı müşavirler için istisna teşkil eden bir gayret sarfetmiştir. O zamana kadar mubaşsır defterlerinde yürütülen re'sen tahakkukları bir tarafa bırakarak, beyan sistemini ilk tatbik eden o dur. Hazırlanmış olduğu geniş çaptaki talimatnamede (1910 yılı), muamelenin muhtelif şekil ve şartları hakkında tatbik edilecek hükümler belirtiliyordu. Crawfort, hergün tatbikatı kontrol eder, tatbikçileri dinler, onları aydınlatır, muameleyi bir insicam ve istikrar çerçevesi içine almağa çalışırdı. Gümrüğün aydın zümresini teşkil eden, zamanın genç Darüşşefakâhlarını yetiştiribeğe çalışır, bunlardan lisan bilenleri Fransa gümrüklerine staja gönderirdi. Crawfort, gümrük mesleğini kalkındırmak, mazbut bir hale getirmek, mevzuat sahibi kılmak için pek çok emek vermiş, canla başla çalışmıştır.

Mevzuatın ikinci bir merhaleye ulaşması için, Osmanlı Hükümetinin bütün Avrupa'nın bir ölüm ve kalım kavgasına atılmasından faydalanarak, kapitülasyonların ilgasına tevessül etmesini beklemek lâzımgelmmişti.

[1] Ahmet Esat Benim (Gümrük Rehberi sahibi) nin notları.

Osmanlı Hükûmetince tek taraflı olarak yapılan ilgayı müteakip, epey bir zamandan beri hazırlanmakta olan spesifik tarife bir kanunla kabul ve neşredilmiş ve bu suretle Osmanlı Hükûmeti ithalâta serbestçe vergi vazetmek hususundaki hükûmranlık hakkını kullanma durumuna geçmiştir (10 Mart 1917). Bunu takiben neşredilen 11 Nisan 1918 tarihli Gümrük Kanunu, zamanın gümrük sistemini ikmal etmiş oluyordu. Bu kanun da, uzun süren metodik çalışmaların mahsulü ve zamanına göre bir tekâmül ifadesidir.

Mütareke devrinde işgal kuvvetlerinin, İstanbul Hükûmetine bağlı bölgelerde gümrük sistemindeki bu tekâmülün önüne geçerek, kapitüle rejime avdet etmek ve gümrük işlerini Duyunü Umumiye'nin gümrükteki kontrol servisinin fiilî ve müdahaleci idaresine tevdi etmek yolundaki ric'i hareketine mukabil, Anadolu'da teşekkül eden millî idare, tarife ve gümrük kanunlarının tatbikine devam etmiştir.

3 — Cumhuriyet devrinde, ilkönce gümrük giriş tarifesi değiştirildi. 8.6.1929 tarih ve 1499 sayılı kanun, memlekete yeni bir tarife kazandırmıştır. Bu spesifik tarife, bu maksatla kurulan Vekâletler arası bir komisyonun üç yıllık çalışmalarıyla meydana gelmiş ve (1.10.1929 - 6.6.1954) tarihleri arasında yürürlükte kalmıştır.

Zaman zaman birçok değişikliklerle eklere maruz kalmış olmasına rağmen, izahnamesi yapılmadığı için, yürürlükten kalktığı güne kadar, tatbikatta birçok ihtilâflara ve anlayış farklarına meydan veren bu tarife, hâmi bir karakter taşımış ve gerçekten memlekette muhtelif branşlarda sanayi kurulmasına hizmet etmiştir.

1918 tarihli Gümrük Kanunu, Cumhuriyet devrinde, birçok değişiklikler geçirmiş, ek kanunlarla zamanın ihtiyaçlarına uydurulmak istenilmiştir. Buna rağmen, kanunun yeni baştan değiştirilmesine zaruret görülerek, 1941 yılının sonlarına doğru T.B.M.M. ne sunulan tasarı, ancak 2.5.1949 tarihinde kanunlaştı. 11.11.1949 tarihinde yürürlüğe giren 5383 sayılı Gümrük Kanunu, bu suretle, yedi yıl önceki tetkikler esas tutularak ve bu müddet içindeki muasır müdevvenatın geçirdiği istihaleler itibare alınmayarak intişar etmiş bulunuyordu. Kanunun muhtelif hükümleri ayrıca tetkikimizden geçecek ve bugünkü ihtiyaçlara ne dereceye kadar uygun olduğu, muasır müdevvenata göre ne gibi farklar irae ettiği anlaşılacaktır.

6.6.1954 tarihinden itibaren yürürlüğe giren advalorem tarife, 6.3.1954 tarih ve 6290 sayılı kanunla kabul edilmiştir. Bu kanun, aynı zamanda Gümrük kanununda kıymet usulünün icabı olarak bazı değişiklikler yapmıştır.

Gümrük mevzuatı bakımında, meşrutiyet devri bir çok yenilikler getirmiş ve kısa zaman içinde memlekete iki ana kanun kazandırmıştır.

Halen tatbikte bulunan mevzuat üzerindeki tetkiklerimize mevzu olarak seçtiğimiz sekiz bahis hakkındaki teşrihlerimiz, müttekâmil bir sisteme kavuşmak emrinde meşrutiyet devrine kıyasla, müteakip devirlerdeki çalışmaların kifayetsizliğini meydana koyacaktır.

I. GİRİŞ TARİFESİ

Tarihçeyi gözden geçirirken, ilk tarifemizin 1.9.1916 ve bunu takip eden ikinci tarifinin 1.10.1929 tarihinde yürürlüğe girdiğini söylemiştik. Bu ikinci tarife 6.6.1954 tarihine kadar tatbik edildikten sonra yerini ad valorem tarifine bırakmıştır.

6290 sayılı kanunla kabul edilen bu tarife Brüksel tarife anlaşmasına ekli nomanklatüre göre hazırlanmıştır.

15.12.1950 tarihinde bazı devletler arasında imzalanan ve gümrük tarifelerinin aynı nomanklatüre bağlanmasını istihdaf eden mukaveleye 7.1.1955 tarih ve 6448 sayılı kanunla iltihak edilmiştir. [2]

Nomanklatür, tarife pozisyon numarası, eşya cinsi hanelerini ve ayrıca Bölüm ve fasıl taksimatını ve umumî ihtarları ihtiva etmektedir. Âkitler bu nomanklatür bünyesinde değişiklik yapmamağı kabul etmişlerdir.

Bu nomanklatüre uygun tarife yapan devletler halen onbire yükselmiştir. Fransa, kısım kısım yaptığı tatbikattan sonra, ahdi nomanklatüre uygun tarifeyi 1.1.1956 tarihinden itibaren küll halinde tatbik başlamıştır. Mukavele gereğince tarife pozisyonlarına sadık kalmakla beraber, supozisyon ihdasına âkitler serbest bırakılmışlardır. Vergi nisbetlerinin tayin ve tesbitinin her hükûmetin hükümlerine taallük eden hukukî bir problem olduğunu ilâveye lüzum yoktur.

Türkiye'de tatbik edilen advalorem tarife, Brüksel nomanklatürünün İngilizce ve Fransızca metinleri itibare alınarak vücade getirilmiştir. 31 bölüm ve 99 fasıl ihtiva eden tarifinin, fasıl numaraları başa alınmak ve pozisyonlarını her defasında 01 den başlatmak suretile, pozisyonların dört rakamlı numaralarla ifade edilmesi esası kabul edilmiştir.

[2] İltihak keyfiyeti, tarifinin tasdikine dair olan 4290 sayılı kanundan muahar bir tarihte kanunlaşmıştır.

Nomanklatürün Türkçesi vücade getirildikten sonra, ihdas edilecek supozisyonları hazırlamak, konacak vergi nisbetlerini tesbit etmekle Bakanlıklar arası bir komisyon meşgul olmuştur.

Elimizdeki tarifenin aksaklıklarını üç grupta mütalâa edebiliriz :

a) Nomanklatürün türkçeye intibak ettirilmesindeki yanlışlıklar.

Nomanklatürde ingilizce ve fransızca olarak rastlanan teknik terimlerin türkçe karşılıklarının bulunmasında zorluklara rastlanmış olduğu gibi, umumiyetle ifade, münakkah değildir. Hatta bazı yerlerde mâna anlayışında hataya düşülmüş, sıfatların mevsuflardan hepsine mi, bir kısmına mı ait olduğu yolunda tereddüdlere meydan verilmiştir. Nomanklatürün nasıl fransızca ve ingilizcesi birbirinin tercümesi değilse, bizim için de asıllarına uygun bir türkçe nomanklatür vücade getirmek ihtiyacı mevcuttur.

b) Komisyon, esas pozisyonların çerçevesini aşan ve buna uymayan supozisyonlar vücade getirmiş ve bu suretle, pozisyon ile supozisyon arasında hüküm ayrılıkları vücade getirmiştir.

c) Bundan başka olarak, pozisyon ve supozisyonlara konan vergi nisbetleri, umumiyetle yüksek seviyede tutulmuş ve hazineye yüksek bir irad temini esas prensip olarak gözetilmiştir.

Bunun neticesi olarak, Türkiye'de kurulu sanayi kollarının ham, yarı mamul veya mamul ilk maddelerile yardımcı maddelerine konan vergilerin, bu sanayi faaliyetlerini sektedar edecek ve benzeri yabancı mamûllerin rekabetini önleyemeyecek seviyeye ulaştığı olmuştur. İthalât güçleşmemiş olsaydı, bol miktarda misal vermek imkânı olan bu hâdise, şimdilik, yerli sanayi yüksek maliyetlere varmasını intaç etmiştir.

Bunun ikinci bir neticesi, yeniden kurulması düşünülen sanayi bu anormal hâdise karşısında kurulmasından vazgeçilmesi olmuştur [3].

Bir tarifenin tatbikindeki insicam, münasebet ve istikrarı ayarlayacak olan tarife izahnamesi ile tarife repertuarıdır. İzahname; her tarife pozisyonlarındaki eşyanın cins ve neveleri ile buna yakın

[3] Bir misal olarak, memleketimizde kurulması plânlaştırılmış olan sun'î lif fabrikasının kuruluşunun bu tarifenin intişarı üzerine geri bırakılmış olması gösterilebilir (Mart 1954).

muamelelerden farklarını, pozisyona hangi eşyanın dahil ve hangi eşyanın hariç olduğunu belirtir ve bu suretle, pozisyonlar arasındaki tedahülün önlenmesi imkânını derpiş eder. Repertuar ise, alfabetik bir sıra dahilinde, tarifede adları ile gösterilen ve gösterilmeyen esyayı ve bunların tatbik edildikleri pozisyonların numaralarını gösterir. Sıhhatli bir tatbikat için bu iki yardımcı eserin elde bulunması elzemdir. Nitekim, Gümrük Konseyi, nomanklatürün muvazi olarak izahnameyi de fransızca ve ingilizce olarak hazırlamış bulunuyor. Fransa, 1.1.1956 tarihinden itibaren Brüksel nomanklatürüne uygun yeni advalorem tarifeyi yürürlüğe koyarken, Brüksel tarife izahnamesinin fransızca metninde aynen tatbik edileceğini ilân etmiştir [4].

Bizde henüz ne izahname ve ne de repertuar mevcut değildir. 32 yıl yürürlükte kalmış olan bundan önceki spesifik tarife için, bu müddet içinde ancak repertuar yapılabilmisti [5] Bu defa başka dillerdeki izahnamenin, sadece adaptasyonu bahis konusudur. Tarife tatbikatının mihverinden ayrılmaması ve tatbikçilerin muayyen hâdiselerin tesiri altında, prensipleri ihlâl etmelerine meydan kalmaması, ancak, bu izahnamenin intişarına bağlıdır.

Nomanklatürün türkçeye intibak hataları, ciddi araştırmalara dayanan bir tashih cetvelinin kanunlaşmasını gerektirmektedir.

Türkiye'nin iktisadî konjonktürüne uygun giriş vergilerinin isabetle tesbiti işi, önemli ve sistematik incelemelerin neticesinde en iyi hal şekline ulaşabilir.

Bir tarifenin çeşitli pozisyonlarına konacak ithal vergilerinin iyi ayarlanabilmesi için, esyayı, meselâ, şu guruplara ayırmak ve bunlara konacak vergi nisbetlerini gurup itibarile tesbit etmek icap ediyor :

1 — Maarifin intişarına hizmet eden kitap, harita, film, alet ve makineler;

2 — Umumî sıhhati koruyan ve tedavide kullanılan kimyevî maddeler, ilâçlar, alât ve makineler;

3 — Yurdun millî emniyet ve müdafaasına yarayan eşya;

[4] Moniteur Officiel du Commerce et de L'industrie, No. 1758.

[5] Dört yıllık bir hazırlanış devresinden sonra, Repertuar ancak 24.5.1941 tarihinde yürürlüğe girebilmişti.

4 — Ziraatin teşvikine, zirai haşaratla mücadeleyle ilişkin maddeler;

5 — Memlekette müesse sanayi kollarında kullanılan ilk maddelerle yardımcı maddeler;

6 — İstihsale yarayan tesisat, teçizat, makine ve âletler;

7 — Memleketin hayat seviyesini yükseltmeye yarayan konfor maddeleri;

8 — Lüks maddeler.

Bu tasnifi daha geniş bir kadro dahilinde yapmak ve hattâ tâli bölümlere de ayırmak mümkündür.

Bu guruplara dahil eşyadan bazıları için başka bir kullanım yeri olup olmadığına göre tâli pozisyon yolu ile, farklı vergiler ihdası cihetine gidilebileceği gibi, umumiyetle, mamûl madde ile ilk maddesi arasında vergi ayarlaması yapmak zaruridir.

Yukarıda kısaca gözden geçirdiğimiz aksaklıkların ilk ikisini düzeltmek gümrük mesleğine terettüp eder. Üçüncü kategoride mütalâa ettiğimiz durum en geniş mikyasta iktisadî tetkikleri gerektirmekte ve tahakkuku da, Bakanlıklar arası sıkı bir işbirliğine bağlı kalmaktadır.

GATT anlaşmasıyle tatbikini taahhüt ettiğimiz ahdi tarifelerin, ad valorem tarifeye intibakını yaparken, 1929 tarife tasniflerinden tamamen uzaklaşmak ve indirimli maddeler için advalorem tarifelin bünyesinde tam bir kaynaşma yapmak beklenirken, eski tarife tasniflerine kısmen olsun, yer bırakan bir intibak yapılmış olması, bünye itibariyle ayrı karakterde olan iki tarife metninin aynı zamanda yaşamasına ve bu da tatbikatta hayli komplikasyonlara meydan vermektedir [6]. Bu intibakta tam bir isabet gösterilmemiş olduğu ise, neşredilegelen tashihslerin miktarından anlaşılmalıdır. [7].

II. EŞYANIN GÜMRÜK KIYMETİ

Brüksel nomanklatürüne uygun advalorem tarifenin 6.6.1954 tarihinde yürürlüğe girmesi [8] ile beraber eşyanın gümrük kıyme-

[6] 11.6.1955 tarih ve 4/5356 sayılı kararname.

[7] 9060, 9091, 9108, 9217, 9289 ve 9304 sayılı resmî gazeteler.

[8] 6290 sayılı kanun.

tini tesbit konusu birinci plânda bir yer işgal etmeğe başlamıştır. Gerçi Türkiye'de 1916 spesifik tarifesinden önce de advalorem vergi sistemi tatbik mevkiinde idi. Ancak o sıralarda gümrük idaresi, eşya için mükellefin kabul etmediği yüksek bir fiyat tesbit etmesi halinde eşyayı bu fiyat üzerinden satınalmak mecburiyetinde idi. Aynı fiyata satamadığı takdirde hazineyi izarar etmekten çekinen gümrük memurları kıymeti yükseltme hususunda dikkatli davranırlardı. Bu pratik hal şekli, kıymet mefhumuna uzun boylu izahlar aramaktan gümrüğe varetse tutuyordu. Brüksel nomanklatürünün kabulüne takaddüm eden 38 yıllık devre içinde, pozisyonları hemen hemen istisnasız sıklet esasına istinat eden iki tarife tatbik mevkiinde kalmış ve kıymet hakkında pek de tatbikat yapılmamıştır. Gerçi 1927 yılından bu yana, eşyanın kıymeti üzerinden alınan ithalât muamele vergisi gümrüklerimizde tatbik mevkiinde ise de, gümrükler kıymet mevzuu üzerinde pek de durmamışlardır.

Bu defa advalorem tarife ile birlikte noksan kıymet beyanı fiillerine karşı 10 misli cezanın tatbikine başlanması [9], bu mevzu üzerinde büyük bir hassasiyet doğurmuştur.

Eşyanın gümrük kıymetinin tarifi için Gümrük Kanununa yalnız bir madde tahsis edilmiştir. Kanunda, noksan kıymet beyanlarının cezasiyle kıymet üzerinde hâdis olacak ihtilâfların hal şeklinden bâhis birer fıkra daha mevcuttur [10].

Kanun; kıymeti, eşyanın normal fiyatı olarak tarif etmiştir. Bundan ne kastedtiği kanunda bir nebze izah edilmiş olmakla beraber, mevzuun kanunda yer almamış bir çok cihetleri mükelleflerle gümrük idareleri arasında halâ münakaşa halindedir. Gümrük idaresi kanunun boşluklarını doldurmak ve servislerini aydınlatmak yolunu tutmadığından tahakkuk vazifesi ile mükellef memurlar kendi içtihadları ile hareket etmekte ve bu suretle tatbikatta istikrar ve mümaselet temin olunamamaktadır.

Tatbikatın iki yıla yakın bir zamandanberi devam edegelmesine rağmen, henüz umumî bir hal şekline bağlanmadan ortada duran mevzuların bir kısmı şunlardır :

1) Ticarete teamül halinde olan iskontolar kabul edilecek midir? Bunlar arasında % 90 a kadar varan iskontolar karşısında ne

[9] Gümrük Kanununun 148/2 maddesi.

[10] Gümrük Kanununun 148/2 ve 76/3 maddeleri.

durum alınacaktır? İskontoları umumî ve hususî olarak tasnif etmek yerinde ve bunlardan umumî mahiyettekileri kabul etmek doğru mudur?

2) Acenta ve mümessiller satıcıdan komisyon almış olmalarına rağmen, alıcıdan da bir menfaat temin etmişlerse, bu menfaat vergi matrahına girecek midir?

3) Acente ve mümessillerin satıcıdan komisyon almadıkları hallerde alıcılardan temin ettikleri menfaate satış komisyonu nazari ile bakılacak mıdır?

4) Acente ve mümessillerin satıcıdan doğrudan doğruya celttikleri emtianın fatura fiatlarına komisyon payı olarak bir miktar ilâve edilecek midir? Edilecekse bu miktar ne olmalıdır?

5) Mümessil ve acente ile alıcı arasında hizmet ifa eden mütevasıtın alıcıdan temin ettiği ücret satış komisyonu mudur?

6) Satıcıdan komisyon olmamış olan acente alıcıya finansman yapmış ve bunun mukabilinde bir menfaat temin etmiş ise bunun gümrük kıymetine ilâvesi caiz midir?

7) Kıymetin alçak seviyede tesbit edildiği kanaati doğuruyorsa kıymeti yükseltmede nasıl hareket edilecektir?

Bu ve buna benzer mevzular üzerinde tatbikatı muayyen bir istikamete yöneltecek umumî esaslar tesbit edilmemiş olmasına rağmen, hâris olan ihtilâfları tetkik eden Devlet Şûrası verdiği kararlarla konuların mühim bir kısmını aydınlatabilmiştir.

Akreditif masraflarının fatura kıymetlerine ilâvesi gerektiği yolunda alınan ve normal kıymet anlamına açıkça muhalif bulunan karar, konunun bizde henüz iyice anlaşılmamış olduğuna tipik bir misaldir [11].

Eşyanın gümrük kıymetine ilişkin bütün meseleleri ele alınarak, bunları aydınlatacak ve tatbikata rehber olacak bir berraklığa kavuşturmak, kendisini hissettiren başlıca bir ihtiyaçtır.

6449 sayılı kanunla iltihak ettiğimiz Brüksel Kıymet Tarifi Mukavelesinin tarife ilişkin hükümleri de, gümrüklerimizdeki sınıktılı durumu aydınlatacak genişlikte ve açıklıkta değildir.

[11] Gümrük ve İnhisarlar Vekâletinin Ekim 1955 tarihli emri. Fransa Gümrükler Umum Müdürlüğünün 10.11.1955 tarih ve 1044 sayılı sirkülerinde, banka akreditif masraflarının, gümrük kıymetine ithal edilmeyeceği belirtilmiştir.

Mukavele, gümrük kıymetinin tarifinde, âkit memleketlerde aynı esasların tatbikini temindir. Bunun için, her memleket, mukavelelenin tarife ait hükümlerinin tatbikini taahhüt ettiği gibi, Kıymet Komitesinin kıymet meseleleri hakkındaki tavsiyelerine ittiba etmeği kabul etmiştir.

Ancak bütün bu gayretlere rağmen Kıymet Komitesi de, henüz konunun her tarafını tam bir vuzuha ve pratik esaslara bağlayamamıştır. Bunun bariz delili, Milletlerarası Ticaret Odasınınca Gümrük İş Birliği Konseyi Kıymet Komitesinin nezdinde yapılan son bir teşebbüstür. Bu teşebbüs, bazı gümrük idarelerinin ticarî teamüllerin icaplarını itibara almamalarından ve itibarî bir takım faraziyatla, vücut bulması muhtemel fiatı araştırmalarından doğmuştur. Milletler Ticaret Odası, kıymet işlerinde, aynı ölçü ve kaidenin her şıkka tatbikinin hatalı olduğuna kanidir. Milletler Ticaret Odası delegeleri Komite Başkanından bu mevzudaki şikâyetlerin komitece itibare alınacağı vaadini almışlardır [12].

6202 sayılı kanunla tasdik edilen Genel Tarife ve Ticaret Anlaşmasında da kıymete ilişkin bazı hükümlere rastlanmaktadır.

Fransa gümrüklerinde advalorem tarifenin kül halinde tatbikine 1.1.1956 tarihinde başlamış olmasına, Fransız Gümrük Kanununda kıymeti tarif eden bir tek madde bulunmasına rağmen, Gümrükler Umum Müdürlüğü, eşyanın gümrük kıymetine mütedair zaman zaman yaptığı tebliğleri tek sirküler halinde toplayarak yayınlamış bulunmaktadır [13]. 16 sayfa tutan bu sirküler, konunun her tarafını aydınlatacak ve şüphe ve tereddütleri ortadan kaldıracak değer ve mahiyettedir.

III — BEYAN VE TAHAKKUK

Bir gümrük sisteminin birbirinden ayrılmaz iki mevzuu beyan ve tahakkuk, sistemin can damarını teşkil eder. Bizde beyan usulü 1910 yılından beri câridir. 46 yıldanberi bu konudaki tatbikat, hakikî bir beyan usulüne bizi ne dereceye kadar yaklaştırmıştır, bunu araştırmak arzusundayız. Bunun için, Gümrük Kanunu hükümlerini, tatbikattaki muharref şekli ile gözden geçirmekle beraber Fransa ve İsviçre sistemlerinin esasları ile de karşılaştıracamız.

[12] Nouvelles de la CCI, Avril 1956.

[13] Moniteur Officiel du commerce, circulaire, No. 1044.

Esas itibariyle her üç sistem, vergiye esas olarak beyanı almaktadır. Beyanın temsilinden sonra, Fransa ve İsviçre'de muayene keyfiyeti gümrük idaresinin ihtiyarına bırakılmıştır. Beyanı tam veya kısmî bir muayene yolu ile kontrol etmek servise aittir [14]. Bizde ise, gümrük kanunu, gümrük idaresinin beyanın doğruluğunu denemek üzere, eşyayı kısmen veya tamamen muayene edebileceğini âmirdir [15]. Tatbikatta, gümrüğe gelen bütün mallar, kısmen veya tam olarak muayeneye tâbi tutulmaktadır. Bizde muayenenin kısmî veya tam olarak mı yapılacağı, kısmî olacaksa hangi kapların veya ne nisbette kapların açılacağı hususlarında idare âmirlerine verilmiş olan yetki, muayene yapmamak keyfiyeti de dahil olduğu halde, Fransa ve İsviçre'de muayene memurları tarafından kullanılmaktadır. Bizde meselâ kahveye kadar her şey, kapları açılmak, eşya cinsi araştırılmak ve bir nisbet dahilinde kap tartarak sikleti kontrol edilmek suretile yapılan muayeneden sonra, bütün hesaplar muayene memuru tarafından yegân yegân yapılmakta ve bu suretle, beyana fazla itibar edilmeksizin ödenecek vergiler servis tarafından tahakkuk ettirilmektedir. Bu suretle bizde, eşyanın cinsi, miktarı ve kıymetinin mükellef tarafından bildirilmesi ve bunun kısmî veya tam kontrolü ile beraber tahakkukun re'sen gümrüklerce yapılması usulü câri olduğu halde, misal olarak aldığımız Fransa ve İsviçre'de, bu bilgilerle beraber ödenecek vergilerin de mükellef tarafından bildirilmesi ve gümrükçe bütün bu bilgilerin hiç kontrol edilmemesi veyahut kısmen veya tamamen kontrol edilmesi kaidesi tatbik edilmektedir. Bu iki şekilden Fransa ve İsviçre'de câri olanı beyan usulü olarak kabul edilirse, bizim tatbikatımız (1/4 beyan + 3/4 tahakkuk) olarak değerlendirilmek iktiza eder. Bu konuda gümrükteki tatbik şekilleri ve muayene memurunun herşeyi yeni baştan vücade getirmeğe çalışması ve adeta beyanın yeni baştan başka kılığa sokulması itibare alınacak olursa, bizde 46 yıl sonra daha henüz beyan usulüne girilememiş ve mevzuatımıza beyan usulünün değil, sadece beyan kelimesinin girilmiş olduğunu kabulde hata olamaz.

Fransa'da, gümrük vergi, resim ve tedbirlerinde gümrükçe yapılan muayene neticesine veya icabı halinde gümrük tarifesi yüksek komitesinin kararına ve muayene yapılmamışsa beyan esasla-

[14] Code des douanes art. 101. Loi fédéral sur les douanes art. 36.

[15] Gümrük Kanunu, madde 65.

rina ittiba edilmesi esası kabul edilmiş olmasına [16] mukabil, bizde [17] muayene edilen esyaya ait vergi tahakkuku muayene neticesine göre yapılacağı yolundaki hükmün, küşat kaplarına inhisar ettirilmesinde uzun müddet ısrar edilmiş ve ancak 23 Mart 1956 tarihinde muayene neticesinin, düşük vergiyi istilzam etse dahi, açılmıyan kaplara teşmili lüzumu kabul edilmiştir.

IV. AMBARLAMA

Gümrük vergisini diğer vergilerden ayıran bir hususiyeti, vergiye mevzu olan esyanın memlekete giriş ve çıkışının gümrük idaresinin nezareti altında cereyan etmesi ve vergisi verilmeyen esyanın teslim edilememesidir. Gümrük mevzuatı umumiyetle, esyayı, tâbi olduğu vergilerden dolayı teminat hükmünde kabul etmektedirler [18]. Bu umumî kaide, ithal edilen esyanın ambarlanması zarureti doğurmaktadır. Ambarlama hizmeti, esyayı memlekete getiren ulaştırma teşekküllerinin vazifeleri arasındadır. Bu itibarla demiryolu ile gelen esyayı, şömendöfer idareleri, hava yolu ile gelenleri hava ulaştırma müesseseleri, posta ile gelenleri P.T.T. idareleri ve deniz yolu ile gelenleri de gemi armatörleri veya liman işletmeleri ambarlarlar' Esyayı ambarlamak hizmeti, zikrettiğimiz idare ve müesseselere terettüp etmekle beraber, ambarlama yerlerindeki esya, vergileri ödeninceye kadar gümrük idarelerinin gözetimi altında kalır. Bu suretle ambarlama müddetince esyanın giriş ve çıkışı gümrük idarelerinin kontrolü altında cereyan eder.

Varışından itibaren, kanunî süresi içinde ithal veya diğer bir rejim için beyan edilmeyerek uzun bir zaman için ambarlanması arzu edilen esyanın antrepolanması ve bunun için buna göre beyan edilmesi gerekmektedir. Çok kısa olarak tayin edilen kanunî süreden fazla ambarlanması istenen esyanın bu suretle beyana tâbi tutulmasının sebebi, esyanın bir antrepo içinde beyansız kalmasından doğan mahzurların önüne geçmektir. Kaplar kapalı ve ancak marka ve numaraları itibariyle tesbitli bulunduğundan, muhteviyatı ayrıca tesbit edilmemişse, kayıta herhangi bir iz bırakmadan, muhteviyatında bir değişiklik yapılabilmesi iktimalinin tahakkukuna

[16] Code des Douanes, art. 107. Loi fédéral sur les douanes, art. 35.

[17] Gümrük Kanunu, madde 65 ve 1484 sayılı genel emir.

[18] Gümrük Kanunu, madde 90.

sed çekmek arzusu bu tedbiri zarurî kılmaktadır. Gelişinden itibaren, kanunî süresi içinde, herhangi bir rejim için beyan edilmeyen eşya ise, doğrudan doğruya gümrüğün kilit altındaki muhafazasına geçer.

Ambarlamada câri olan bu umumî kaidenin Fransa'daki tatbi-katına göre, eşyanın vürudünden itibaren, tatiller hariç, üç gün içinde herhangi bir rejim için beyan edilmediği takdirde, gümrükçe derhal depoya kaldırılır ve hususî bir kayda geçirilir. Buradan dört ay zarfında kaldırılmayan eşya, artırma yolu ile gümrükçe satılır. Muhafazası güç veya bozulur cinsten olan eşya sulh hâkimi kararı ile derhal satılır [19].

Bu hükümler ianesile, gümrük idaresi, eşyanın memlekete vürudünü müteakip, vergileri ödeninceye kadar geçecek zaman içinde değiştirilmesi veya vergileri ödenmeden kaldırılması ihtimalini bertaraf etmektedir.

Fransa'da eşya bir antrepoda beş yıl müddetle kalabilir. İsviçrede bu müddet üç yıldır. Hususî hallerde Gümrükler Umum Müdürlüğüne beş yıla kadar uzatılabilir, İsviçre'de ayrıca serbest mahaller vardır ki, bu antrepodan daha geniş bir mefhum ifade eder. Buralarda eşya, kaplarından tecrit edilerek havalandırmak, ambalaj değiştirmek, temizlenmek gibi ameliyelere ve mütemmim işçiliklere tâbi tutulabilir. Burada müddet kaydı yoktur [20].

Bizim mevzuatımız, eşyanın getirildikleri nakil müesseselerinin mesuliyeti altındaki sundurma, hangar ve depo gibi emniyetli ve muhafazalı yerlere konmasını, başka vasıtalarla gelen eşyanın liman işletmesi kurulu olan limanlarda bu idareye ait sundurmalara ve liman işletmesi bulunmayan liman ve mahallerde ise, ancak gümrük sundurmalarına ve gümrükçe müsaade edilen yerlere çıkarılmasını âmir bulunmaktadır.

Eşya bu yerlere alındıktan sonra bir ay içinde gümrük rejimlerinden biri için beyan edilmek lâzımdır. Bu müddet içinde beyan edilmeyen veya beyan edildiği halde, üç ay içinde çekilmeyen eşya gümrükçe satışa çıkarılmak suretile tasfiye edilir [21].

Eşyanın uzun müddet bekletilmesi gerektiğinde, antrepoya alınması kaidesi bizde de mevcuttur.

[19] Code des douanes, art. 85, 145, 182, 183 et 186.

[20] Loi fédéral sur les douanes, art. 43.

[21] Gümrük Kanunu, madde 57 ve 58.

Antrepolar, inhisar mevcut olan yerlerde, inhisarı elde tutan liman veya demiryolları işletmesi gibi idareler; inhisar bölgeleri haricinde, Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti veya izin vereceği gerçek ve tüzel şahıslar tarafından açılır ve işletilir [22].

Kanunumuzun gümrük emniyetine aykırı düşen hükümleri, eşyayı ilk alındıkları sundurma [23] da, Fransızların üç günü yerine, bir ay gibi uzun bir zaman beyansız olarak tutmasıdır. İkinci mahzur, beyana tâbi olduktan sonra da, muayenesiz olarak üç ay kalabilmesidir. Kaldı ki, kanunî hüküm böyle olmakla beraber sundurmada eşya beyansız olarak yıllarca kalabilmektedir.

6 Haziran 1954 den itibaren 6290 sayılı kanunun koyduğu bu yeni müddetler [24] üzerine telâş edenler, tatbikatta değişen bir şey olmadığını görmüşlerdir. Fikrimizce esasen çok uzun olan kanunî sürelerin tatbikatta çok daha uzayabilmesi gümrüğün en hassas emniyet şirazesini yoketmekte ve fena niyet sahiplerine geniş imkânlar bahşetmektedir. Kaçakçılığa karşı sahil ve sınır boylarında tedbir düşünmek kifayet etmez. Normal şekillerde gelerek aynı şartlarla ambarlanan esyanın, vergileri ödenmeden yurda sokulmasına ait imkânları bertaraf edecek asgarî tedbirlerden mahrum bir rejim, her zaman büyük kaçakçılıklara imkân veren bir rejimdir. Kanunumuz bu hususda kifayetsizdir. Tatbikat ise, müsamahanın azami derecesine varmış, vazifelilerin kendilerine mevdu işlerde, kanuna aykırı ve gümrük emniyeti zararına olarak gevşek ve müsamahalı hareket etmeleri, gümrük emniyetini hayli sarsacak bir mahiyet almıştır [25].

İstanbul ve İzmir gibi memleketin en faal ithal limanlarında ambarlama inhisarını elinde tutan teşekkülün, hâlâ gümrük kanunu hükümlerine uygun ambar ve antrepolar vücutte getirmemiş olmasında, teşkilâtın birbiri ardı sıra değişmesine, liman işletmeciliğinin sağladığı gelirin, antrepo inşaatına muktazi büyük sermaye kifayetine rağmen, bu işin gereği gibi ele alınmasında, muhakkak surette bu işin kâfi dererede kavranamaması ve Gümrük ve İnhi-

[22] Gümrük Kanunu, madde2: 91 ve 92.

[23] Kanunun kabul ettiği sundurma tabiri, ambar mânasındadır.

[24] Gümrük Kanununun 58 inci maddesinin 6.6.1954 tarihinden önce yürürlükte bulunan metninde sürenin Vekâletçe uzatılabileceği yolunda mevcut hüküm bu kanunla kaldırılmıştır.

[25] Son Posta Gazetesinin, tehzibe uğramayan 12 Mayıs 1956 nüshasında bu görüşü kuvvetlendirecek bir yazı vardır.

sarlar Vekâletinin cezri tedbirlerle vazifedarları buna icbar etmemiş olması gibi sebeplerin payı vardır.

Halbuki antrepoların kurulmasına, yalnız gümrük emniyeti bakımından değil, milletlerarası ticaretin inkişafı bakımından da şiddetle ihtiyaç vardır. Eşyanın vergi mükellefiyetine tâbi olmadan bazı ameliyelere tâbi tutulabilmesi ve hattâ işlenebilmesi ve ondan sonra memlekete sokulabilmesi veya tekrar ihraç edilebilmesi memleketin iktisadî faaliyetlerini artırır, kazanç sahalarını genişletir.

Başka memleketlerde, antrepo rejiminin mahdud imkânları kâfi görülmeyerek, serbest mahal ve serbest bölge ihdası suretile daha geniş imkânlar temin edilmiştir. Bütün bu faaliyetler gümrük zabıta tedbirleri altında cereyan eder. Türkiye'de serbest bölgenin, tatbikatta yaşamıyan bir mefhum olarak, bir kanunun mevzuunu teşkil etmesine rağmen [26], başka memleketlerde bu rejim, o memleketlerin iktisadî hayatlarında önemli bir yer işgal etmektedir. İstanbul ve İzmir limanlarımızda, serbest bölge veya mahal şöyle dursun, halâ transit antrepoları bulunmamasına karşılık, civarımızdaki Pire limanında serbest bölge ve Beyrut limanında da transit antrepoları yıllardanberi faaliyet halindedir ve o memleketlere mühim kazançlar sağlamaktadır.

Transit ticaretini teşvik eden mevzuat ve tatbikattan mahrumiyetimizin yanı başında, bunu baltalayan mevzuata sahip olmamız ayrıca kayda değer [27].

Gerek gümrük emniyeti bakımından ambarlama sistemindeki bozukluklar ve gerek milletlerarası transit ticareti bakımından mevcut zorluklar, çeşitli alanlardaki ilerleyiş derece ve tempomuza kıyas kabul etmeyecek bir gerilik ifade eder.

İstanbul ve İzmir rıhtım şirketlerinin satın alınmasından [28] beri Osmanlı devrinden kalma rıhtım ve ambar tul ve sahalarının

[26] 22 Haziran 1927 tarih ve 1132 sayılı kanun. Şark halı ve kilimleri için kadimdenberi İstanbul'da fiili olarak mevcut bulunan serbest yer, 4893 sayılı kanunla mevzuatımıza da girmiştir.

[27] 9 Mayıs 1942 tarih ve 2/17901 sayılı kararnamenin 1. maddesinin (a) fıkrasına göre gümrük ambar ve antrepolarına veya serbest mahallere ve gümrük kontrolü altında bulunan sair yerlere veya vasıtalara çıkarılmış olan malların yabancı memleketlere aktarması ve ihracı önceden müsaade usulüne tâbi tutulmuş olması, o günkü harp durumunun zarurî bir icabı da olsa, bugün, transit serbestisini sağlayan muahedelere imza koymamız dolayısıyla, taahhütlerimize aykırı olmakla kalmayıp transiti ticaret imkânlarımızı da baltalamaktadır.

[28] Kanunlar : İstanbul; 28.12.1934 - 2655; İzmir ; 12.6.1933 - 2309.

artışı çok batı cerayan etmiştir. Son yıllar içinde inşasına başlanmış olan İstanbul limanındaki iki rıhtım ve ambarlama tesisi [29] ile bazı limanlarımızın yeni baştan inşası [30] faaliyetlerini memnurlukla kaydederken, buralarda transit ticaretini sağlayıcı ve gümrük emniyetini koruyucu bir zihniyetin de yerleşmesini ve asri mevzuatla beslenmesini dileriz.

V. VERGİ İHTİLÂFLARI

Gümrük Kanunu [31], vergi işlerinde, üç türlü ihtilâf kabul etmektedir :

1 — Eşyanın cins, nev'i ve niteliği, tarifeye tatbik şekli, kıymeti, menşei ve ağırlığı hususlarında çıkan ihtilâflar.

2 — Ticaret muahedelerinin ve muafık hükümlerinin yanlış tatbikinden veya hiç itibare alınmamasından doğan ihtilâflar.

3 — Eşyanın kimya lâboratuvarlarında fizik ve şimik tahlil ve muayenesi neticelerinden doğan ihtilâflar.

Bu üç gruba dahil ihtilâfların halli için üç merci gösterilmiştir :

A — Birinci grubda mütalâa edilen ihtilâfların hal mercii Hakem Heyetidir [32]. Hakem Heyeti; İktisat ve Ticaret Vekili tarafından tarım, ticaret ve sanayi işlerinde ve gümrük tarifesinde ihtisası olanlar arasından seçilen üç komiser hakem teşkil eder.

Ayrıca, İstanbul Ticaret ve Sanayi Odalarından alınacak mütalâa üzerine İktisat ve Ticaret ile Gümrük ve İnhisarlar Vekilleri tarafından, tanzim edilen listeye dahil eksper hakemler vardır. Liste ihtisas şubelerine göre, tanzim edilir.

Gümrükle ihtilâf halinde kalan mükellef ihtilâfın Hakem Heyetine sevkini talep edince, gümrük müdürünün mütalâası eklenecek, dosya Gümrükler Umum Müdürlüğüne sevkolunur. Umum Müdür, müdürün mütalâasına iştirak etmiyorsa, itirazı mükellef lehine

[29] Salıpazarı ve Haydarpaşa.

[30] Ezcümle Trabzon, Zonguldak, Mersin ve Samsun.

[31] Gümrük Kanunu, Madde 78, 82 ve 87.

[32] Gümrük Kanunu, Madde 78, 79 ve 80.

halletmeğe veya üçüncü bir hal şeklini mükellefe teklif etmeğe yetkilidir. İhtilâf bu yoldan kalkmazsa, evrak Hakem Heyetine sevkedilir.

Tahkim usulü şudur : İki tarafın listeden seçmiş oldukları eksper hakemler, Heyet önünde ihtilâflı durumu karşılıklı olarak münakaşa ve müzakere ederler ve sonunda oylarını verirler. Eğer oylarda mutabakat hasıl olursa yazacakları kararı Heyet tescil etmekle iktifa eder. Aksi halde, ihtilâf hakkında karar ittihazi Heyete ait olur. Heyet, kararını ekseriyetle verir. Kararı müteakip dosya, Gümrükler Umum Müdürlüğüne iade edilir. Kararın Vekâletten ilgili gümrüğe ve gümrükçe de mükellefe tebliğ edilir.

Özetlediğimiz bu usul şu noktalardan ötürü ihtiyaca cevap vermemektedir :

1) Heyet, reisten mahrumdur. Gerçi, Vekâlet komiser hakemlerden birine reislik ünvanını vermişse de, reislik için tanınan bir vazife ve yetki bulunmadığından, bu fiilî durum tatbikatta, bir teminat mahiyeti arzmemektedir.

2) Vazife ve yetki hususunda çıkan ihtilâfların hal usulü kanunda gösterilmemiş olduğundan, zaman zaman temyiz mercisinin kararlarında kabul edilen ve değişebilen prensiplere göre hareket edilmek vaziyeti hasıl olmaktadır.

3) Kesin olduğu kanunda yazılı olan bu kararlar Devlet Şûrası nezdinde temyizden tetkike tâbidir. Bu suretle gümrük tekniğine vukuf suretiyle halledilebilecek olan bu işlerin, teknik mahiyetlerine temyiz sırasında kâfi derecede nüfuz edilememektedir.

4) Ticaret muahedelerinin tatbikatından doğan ihtilâflar başka itiraz mercilerine verilmiş ise de, muahedelere bağlı ahdi tarifelerin mevcudiyeti muvacehesinde ve bu nev'i ihtilâfların hal mercisinin Hakem Heyeti olması yüzünden bir tedahül durumu vücu bulmakta ve zaman zaman içtihadların değişmesi yüzünden vazife bakımından, istikrarlı bir tatbikat mümkün olmamaktadır.

5) Kanunda dosyanın tetkiki için Umum Müdürlükte ve karar verilmek üzere eksperleriyle Heyette, kalabileceği müddetler tasrih edildiği halde, buna riayet edilmediği gibi, temyiz mercii de bu bakımdan nakza gitmediğinden, ekspertiz mekanizması çok batı ve aksak yürümekte, netice itibariyle ticaretin esasını teşkil eden sür'at unsuru ihmale uğramaktadır.

6) Mükellef, ihtilâf hakkında verilen kararı çok sonra ve ekseriya noksan öğrenebilmekte ve diğer taraf temyize müracaat bakımından rüçhanlı bir durum muhafaza etmektedir.

7) Eksper ücretinin aidiyet ciheti kanunda belirtilmemiş, bu hususu tayin yetkisi İstanbul Ticaret Odasına bırakılmıştır. İşin âmme hizmeti olmasına rağmen, ücretin ödenmesi mükellefe aittir.

Bu sistem, 1499 sayılı kanunun tedvini sırasında o zamanki Fransız gümrük mevzuatından alınmıştır. Halbuki sistem orada değişmiş ve ihtilâfların halli için, daha fazla teminatı ihtiva eden yeni esaslar konmuştur [33] :

1 — Gümrük tarifesi yüksek komitesi, Ekonomik İşler Vekâletine bağlıdır.

a) Devlet Şûrası âzasından biri komitenin reisidir.

b) Âzalar, Ekonomik İşler Vekâletinin, Gümrük Umum Müdürlüğünün birer ve Ticaret Odalarının iki temsilcisinden ve biri Gümrükler Umum Müdürlüğünden diğeri mükellef tarafından tayin edilen iki eksperden teşekkül eder.

c) Reis ve âzalar kararname ile tayin olunur, ilgili vekillerin teklifi üzerine, Maliye ve Ekonomik İşler Vekillerinin tanzim ettikleri listede, yazılı olanlardan olmak şartı ile, taraflar her iş için birer eksper seçerler.

2 — Ekonomik İşler Vekilinin ve Gümrükler Umum Müdürlüğünün temsilcilerinin reyleri istişarîdir.

3 — İhtilâfın haline ait masraflarla Komite reis ve âzalarına ait ücret ve harcırahlar Devlete aittir.

4 — Müracaat dilekçesi, nümune ve ekleri ile birlikte iki nüsha olarak mükellef tarafından komite reisine tevdi olunur. Bunda seçilen eksper de gösterilir.

Komite reisi, dilekçenin örneğini, gümrükler umum müdürlüğüne tevdi ederek, eksperini seçmesi ve mütalasını bildirmesi için münasip mühlet verir. Süresi içinde eksper seçilmezse, reis bunu kendisi seçer.

[33] Code des douanes, art. 29 - 33, 101, 106, 107. Arrêtés du 20 Janvier 1950 et du Février 1952.

Eksperler ilk önce Paris gümrüğünde nümuneleri ve dosyayı incelerler ve Reis tarafından vâki dâvet üzerine komite toplantısına iştirak ederler. Komite reye sahip âzasından en az üçünün huzuru ile toplanır. Müsavat halinde reisin bulunduğu tarafın reyi galip addedilir. Müzakere ve karar bir zabıtla tesbit olunur. İhtimalar hafi yapılır. Komite âzası, muttali oldukları sırları ifşa edemezler. Karar, sekiz gün içinde iki tarafa tebliğ olunur. Kararda kabul edilen tarife pozisyonunun gösterilmesi mecburidir.

Mükellef lehine çıkan karar üzerine, Gümrükler Umum Müdürlüğü, 15 gün içinde Resmî Gazete, bu karara, uygun bir temsil kararı neşretmeğe mecburdur.

Bu mekanizma bizdeki benzerlerinden şu noktalardan faiktir :

- a) Usulün tesbit edilmiş ve iki taraf için teminatlı olması,
- b) Komite kararının nihaî olması,
- c) Komite kararının benzeri işler için muteber olması,
- ç) Kararın nisbeten kısa bir zaman içinde alınarak derhal infaz edilmesi,
- d) Masraf ve ücretlerin bütçeden ödenmesi ve bu suretle her âmme hizmeti gibi bunun da meccani olması.

B — İkinci grubda gözden geçirilmesi gereken ihtilâflar ticaret muahedelerinin veya muaflik hükümlerinin tatbikinden doğan ihtilâflardır [34] ki, buna mükellef tarafından yapılacak itiraz idarî mercilerce tetkik edilir [35]. Gümrük idaresinin tatbikatına karşı itiraz, ilk önce o gümrüğün müdürüne veya bağlı bulunduğu başmüdüre yapılır. Bunların verdikleri karar aleyhine ise, Gümrükler Umum Müdürlüğü nezdinde itiraz olunur, Bu konulardaki tatbikat, Vekâletçe yayınlanan genel emirlere ve emsali için verilmiş kararlara dayanmakta olduğundan bu şekildeki itirazlardan ameli bir fayda hasıl olamamakta, iki kademedeki itiraz dilekçelerinin tetkiki için uzun müddet beklendikten sonra istihsal edilen netice hemen daima menfi çıkmaktadır. Bu kararlar aleyhinde Devlet Şûrasında idarî ikamesi yolu mevcut olmakla beraber, bu gibi ihtilâfları ayrı bir itiraz usulüne tâbi tutmak pek de isabetli görülmemektedir.

[34] Gümrük Kanunu, madde 76/3, 4.

[35] Gümrük Kanunu, madde 87.

C — Eşyanın gümrük laboratuvarında fizikî muayene veya kimyevî tahlile tâbi tutulduğu hallerde, tahakkukun tahlil neticesine göre yapılması gerekmekte ve mükellefe tahlil neticesinde itiraz hakkı tanınmaktadır [36].

Tahlil tahakkuka yardımcı bir mahiyet taşımakta olmasına göre, tahakkuka itiraz yolu esasen bu tahlilin neticesine de şâmil iken, tahlile ayrıca itiraz edilebilmesi tarife ihtilâflarının laboratuvar tahlil ve muayene metodları içinde halli neticesini vermekte ve tedahül durumu yaratmaktadır.

Kaldı ki, itiraz vukuunda yapılması gerekli ikinci tahlilin de gümrük kimyageri tarafından icrası kanun icabı bulunduğundan, bu usulde mükellef için bir teminat mevcut değildir.

Mevzuatın yeni baştan düzenlenmesinde bu aksak tarafın da düzelmesini beklemek yerinde bir temennidir.

VI. MUHAFAZA HİZMETİ

Gümrük zabıtasını teşkil eden muhafaza hizmetine dair fonksiyonları başlıca iki grupta toplamak mümkündür :

1) Yardımcı fonksiyonlar : Gümrük mıntıkasında cereyan eden yükleme ve boşaltmalarda nezaret etmek, vergileri ödenmemiş eşyaya refakat etmek, muayene sırasında muayene memurlarına yardım etmek;

2) Men ve takip fonksiyonları : Eşyanın sahil ve sınırlar boyunca gümrük idaresi bulunmayan yerlerde gümrük hattını aşmasına mani olmak ve bu gibi teşebbüs ve hareketleri takip etmek.

Görülüyor ki, bu fonksiyonlardan birinci ve grubdakiler doğrudan doğruya gümrük muamelelerinin çerçevesine dahildir. İkinci fonksiyona gelince, bu da gümrükle yakından ilgili bir hizmet karakteri arzeder. Muhafaza hizmetini, gümrük camiası haricinde umumî bir zabıta işi olarak mütalâa etmek yanlış bir telâkkidir. Bunun içindir ki, başka memleketlerde gümrük zabıtası gümrük âmirlerinin emrine verilmiştir. Umumî kaide muhafaza teşkilâtının tensik, teşkil, talim ve terbiyesinde askerî usullerden faydalanmak, bununla beraber teşkilâtın sivil hüviyetini muhafaza etmektir. Teş-

[36] Gümrük Kanunu, madde 69. 82.

kilât cüzüleri kendi zabitleri vasıtasıyla mahallî gümrük âmirlerine bağlanmışlardır. Muhafaza teşkilâtının mafevk teşkilât ile irtibatları mahallî âmirleri marifetiyle cereyan eder ve bu suretle birbirlerini tamamlayıcı rollerini ahenkli bir halde ifa imkânı bulurlar. Muhafaza teşkilâtı için merkezde bir kumandanlık mevcut olmayıp, teşkilât gümrük başmüdürleri vasıtasile gümrükler umum müdürlüğünün emir ve kumandası altındadır [37].

Bizde durum bu değildir. Yukarıda mütalâa ettiğimiz birinci grubdaki fonksiyonlar kolcu adını taşıyan sınıfa verilmiş ve bu sınıf mahallî gümrük idarelerinin emrinde bırakılmıştır. İkinci grubdaki fonksiyonlar ise merkezde Gümrük ve İnhisarlar Vekiline bağlı bir kumandanın emri altındaki askerî ve sivil muhafaza teşkilâtına mevduudur. Bu teşkilâtın mahallî gümrük teşkilâtı ile bir irtibatı mevcut değildir. Ufak kademedeki teşkilât üst kademeler vasıtasıyla, nihâî olarak Umum Kumandana bağlıdır. Bu suretle gümrük zabıtası gümrük teşkilâtının emir ve kumandasından ayrılmış ve müstakil bir hale getirilmiştir. Bu duruma doğru ilk adım 19 Temmuz 1931 tarih ve 1841 sayılı kanunla atılmıştır. Bu kanunun 1. maddesine göre gümrük muhafaza memurları asıl vazifeleri değişmemek üzere askerî usullere göre tensik, teşkil talim ve terbiye edilirler. Kanunun müteakip hükümleri, kıt'aların alay, tabur, bölük ve takım halinde teşkilâtlandırılmasını, kıtalarda piyade talimnamelerinin tatbikini, kıt'aların talim ve terbiye bakımından fırka ve kolordu kumandanlarının teftişine tâbi tutulmasını gerektirmekte ve gümrük kıt'aları kumandanının Gümrük Umum Müdürünün emrinde olmasını kabul etmesine rağmen, mahallî gümrük idareleri ile muhafaza kıtaları arasında merciiyet tesisi bahsinde sâkit bulunmaktadır.

Bu kanunun kabûlü ile gümrük idarelerinin, kendi özel zabıta kuvvetiyle irtibatı kesilmiş bulunuyordu.

Gümrük ve İnhisarlar Vekâletinin teşkilini müteakip 7 Ocak 1932 tarih ve 1717 sayılı kanunla Gümrük Muhafaza Umum Ku-

[37] İsviçre Gümrük Kanununun 137. maddesine göre, hudutların muhafazası ve umumiyetle gümrük zabıtası vazifesi asker' usullere göre teşkilâtlandırılmış ve askerî ceza usullerine tâbi tutulmuş olan muhafaza teşkilâtına mevduudur. Muhafaza teşkilâtının en yüksek kumandanı Gümrükler Umum Müdüdür.

Başmüdürlük, bölgesindeki muhafaza teşkilâtı gümrük başmüdürünün emri altındadır. Başmüdürler bâlgelerindeki hududun muhafazasından mesuldür. Fransa'da da durum aynıdır.

mandanlığı kurularak Devlet inhisarı altındaki maddeler kaçakçılığına karşı muhafaza işlerinin vazife ve vasıtaları da dahil olduğu halde, gümrük muhafaza teşekkülleri ve memur ve vasıtaları muhafaza kıtaları ile tevhit edilerek bu kumandanlığın emir ve kumandasına tevdi olunmuş ve bu suretle Gümrükler Umum Müdürlüğünün de gümrük muhafaza işleri ile ilgisi kesilmiştir. Halen sınırlarda askerî sahillerin bir kısmında askerî, bir kısmında ise sivil muhafaza teşkilâtı muhafaza hizmetini görmektedir. Güney hududumuzun her noktadan geçişleri müsait bulunması, sınır boyunca tabii maniaların bulunmayışı, siyasi sınırların iktisaden küll teşkil eden iki cüzü birbirinden ayırmış olması, bu sınır üzerinde ötedenberi geniş çapta kaçakçılığın alıp yürümesini intaç etmiş ve bu cihet muhafaza teşkilâtının askerileştirilmesine bir sebep olarak gösterilmiş ve bahsettiğimiz kanunlar böyle bir gerekçe ile tedvin edilmiştir. Aradan geçen 25 yıl içinde, gümrük teşkilâtının; tabii vazifeleri arasında bulunan zabıta hizmetini ifa ve idareden menedilmiş bulunmaları ve hergün karşı karşıya buldukları gümrük muhafaza teşkilâtından yardım görmemeleri ve hattâ birçok yerlerde aralarında zaman zaman soğuk hava esmiş bulunması karşılığında, kaçakçılığın men ve takibi emrinde neler kazanılmış olduğu noktası üzerinde durmak yerindedir. Böyle bir hesaplasmada salim bir hükme varmak için 25 yıllık bir devre kâfidir. Sahillerimiz ve sınırlarımız boyunca yapılagelmekte olan kaçakçılığın nevelerini tesbit etmekte, sebeplerini araştırmakta ve bunlarla mücadele metodlarını ilmin ve tecrübenin ışığı altında meydana çıkarmakta çok geç kalmıştır. Bu arada, men ve takip metodlarında kuvvetle taallük etmeyen iktisadî karakterde muntakavî tedbirlere başvurulmak konusu da tetkike muhtaçtır.

VII. KAÇAKÇILIK HÜKÜMLERİ

Gümrük Kanununa aykırı hareketlerin veya gümrük vergisi aleyhine işlenen suçların kanunî unsurlarının, cezasının ve bu hususda takip edilecek muhakeme usulünün kanun çerçevesi içinde yer alması tabiidir. 1918 tarihli Gümrük Kanunu, kaçakçılığa ait hükümleri de ihtiva etmekte iken, 22 Haziran 1927 tarih ve 1126 sayılı kanun, gümrük ve inhisar kaçakçılıklarına ait hükümleri birleştirerek bu konuyu gümrük kanunu dışına çıkarmıştır. Kaçakçılığın men ve takibi hakkında kanun başlığını taşıyan bu kanun ye-

rine, daha sonra 1510 ve onun yerine de 1918 sayılı kanunlar kaim olmuş ve son kanun diğer bazı kanunlarla esash değişiklikler geçirmiştir. Nihayet, bu kanun hükümleri uyuşturucu maddeler kaçakçılığına da teşmil edilmiştir. 5383 sayılı kanun esas itibariyle kaçakçılığa ayrılmış bir faslı ihtiva etmemekle beraber, manifesto noksan ve fazlasına ait bazı cezaî hükümlere yer vermekle kaçakçılık kanununun mütenazır hükümleri ile tedahüle meydan vermiştir. Aynı tedahül beyana aykırı eşya zuhuru fiilinde de müşahede edilmektedir [38]. Bundan başka yolcu beyan ve muayenelerinde kanuna muhalif hareketlerle cezaları, gümrük kanununda değil, kaçakçılık kanununda yer almıştır.

Diğer taraftan, sınır ve sahiller boyunca işlenen gümrük kaçakçılığının, ne mahiyeti, ne suç unsuru ve ne de takip metodları bakımından uyuşturucu madde kaçakçılıkları ile aynı hükümlere tâbi tutulmasından isabetli görülemez.

Birbirinin yerine kâim olan bu üç kanunun 30 yıllık uygulama devresi içinde, kaçakçılığının tenkilinde müsbet bir rol ifa ettiğini kabul etmeğe imkân yoktur. Gümrük kaçakçılığına ait hükümlerin gümrük kanununun diğer hükümleri ile ahenkli bir halde aynı kanun bünyesinde yer alması, fiiller ile ceza arasında adalete ve hakkaniyete dayanan ayarlı bir münasebet kurulması ve kanuna muhalif fiil ve hareketlerin kısa bir zamanda cezalandarılmasını mümkün kılan seri ve pratik bir usule varılması bu konuda başlıca dilekleri teşkil eder.

Kaçakçılık ile mücadele bahsinde sınır rejimleri üzerinde durmak yerinde olur. Bilhassa güney sınırlarımızda kurulmasına şiddetle muhtaç bulunduğumuz sınır rejimi, henüz gümrük mevzuatımıza girmiş değildir. Sınır rejimi, mücavir toprağın bazı mamûl ve mahsullerinin, memleket içindeki hududu tesbit edilecek bir bölge dahilinde, nisbeten ucuz tarifeyle ve kolaylıkla girmesini sağlayan ve bu ucuz ve kolay istihlâki ancak o bölgeye inhisar ettiren bir rejimdir. Böyle iktisadî bir tedbir ile zor kullanarak çaresi bulunmayan kaçakçılık hareketlerinin nisbeten önünün alınabildiği bazı memleketlerdeki tatbikatla sabittir. Bizde benzerlerinden iktibasen ticaret muahedelerine geçmiş bir tabir mahiyetinde kalan bu rejimin, hâlâ bir tatbik imkânı bulamamış olması, mevzuatımızın mühim bir noksanını teşkil eder.

[38] Gümrük Kanununun 148 ve Kaçakçılık Kanununun 20. maddeleri.

Fransa ve İsviçre gümrük kanunlarında kaçakçılığa müteallik hükümler geniş bir yer işgal etmektedir.

VIII. CEZA HÜKÜMLERİ

Gümrük Kanununun üçüncü bölümü cezalara tahsis edilmiştir. Biz bu bahiste iki nokta üzerine duracağız :

1) Beyan aykırılıklarına karşı hükmedilecek cezadan bahseden 148. madde, sayı, baş ve ağırlık ölçülerindeki aykırılıklar için beyan ile muayene neticesi arasındaki farkın üç misline kadar ve kıymet aykırılıklarında ise 10 misli derecesinde para cezası alınmasını âmirdir.

Beyana ilişkin bu gibi aykırılıklar ya sehiv ve unutkanlık gibi gayri kastî bir sebepten veya münakaşa götürür bir içtihaddan ve yahut intifa kastını güden bir hareketten doğmaktadır.

Beyanname doldurulurken sehiv ve unutkanlık gibi bir kasıt mahiyeti taşımayan hareketlerin vukuu her zaman mümkündür.

Diğer taraftan henüz izahnamesi ve repertuarı yapılmayan tarifinin tatbikinde gümrüklerle mükellefler arasında içtihad farkları zuhura gelmesi kadar tabii bir şey yoktur.

Kıymet tarifinin, henüz bir sarahata bağlanmamış bulunması ise, bu sahada hiçbir kasde makrun olmayan beyan aykırılıkları doğurmasına sebep olmaktadır.

Kastî bir mahiyet taşımayan bu gibi hareketleri az vergi verme maksadını güden fiiller derecesinde ve aynı ölçülerle cezalandırmak adalet kaidelerine uygun düşmez.

Gümrük teşkilâtının kanaati, vergi cezalarının tevcihinde kasıt unsurunun aranmayacağı merkezindedir. Buna rağmen, ceza itirazlarını ikinci derecede tetkik ile vazifeli Asliye Ceza Mahkemeleri, bu noktayı da araştırarak bir çok defa, aykırılık fiilinde kasıt görülmediği gerekçesi ile para cezasını kaldırmakta ve bu gibi kararlar da Temyiz Mahkemesinin tasdikinden geçmektedir.

Beyan aykırılıklarında, kasda mukterin olmayan fiillerin hafif bir ceza müeyyidesine bağlanmamış olması, ayrıca katılmış bulunduğumuz Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına da aykırı bulunmaktadır.

6202 sayılı kanunla tasdik edilen ve GATT tabir edilen bu anlaşmanın 8. maddesinin 3. bendinde «hiçbir akit taraf gümrük nizam

ve usullerine karşı vâki hafif riayetsizlikleri, ağır cezalara tâbi tutmayacaktır. Bilhassa, gümrüğe ibraz edilen belgelerdeki, hile kasdile olmadığı açıkça anlaşılan veya ağır bir ihmâl eseri olmayan kolaylıkla kabili tamir unutkanlık veya yanlışlıklardan dolayı alınacak nakdi cezalar, basit bir ihtar mahiyetini aşacak meblâğlara balığ olmayacaktır.» yolundaki hüküm, gümrük kanunumuzda mevcudiyeti izah olunan rijid hükümlerle bağdaşamamaktadır.

Görülüyor ki, riayetle mükellef olduğumuz ahdi bir hükmün mevcudiyetine rağmen, 6290 sayılı kanunla ağır bir ceza rejiminin tesisine gidilmiştir.

Taahhütlerimize aykırı olduğu kadar adalet prensipleri ile de telif edilemeyen bu cezaları yeniden gözden geçirerek fiil ile ceza arasında ölçülü bir adalet kıstası vücade getirmek ve bilhassa, mevzuat boşluklarından doğan içtihadî durumlarda hakkaniyete aykırı şiddetlere gidilmesini önlemek lüzumu aşikârdır.

2) Üzerinde duracağımız ikinci nokta, para cezalarının memurlara tevziini âmir hükümdeki isabetsizliktir. Kanunun 152. maddesi, aykırılık cezalarının yarısının cezayı gerektiren aykırılığı muayene, tahlil veya tetkik ile meydana çıkaranlara verilmesini, diğer yarısının da hizmet mahal ve şartları itibariyle külfet ve zahmete katlanmış gümrük memurlarına Vekâletce dağıtılmasını âmir bulunmaktadır.

Tatbikatta bu hükmün birinci bendinden, muayene memurları ve kimyagerle Kontrol Müdürlüğü memurlarından başka memurların mükelleflere karşı tatbik ettikleri gayriâdil hareketleri de önlemek ve tahkik etmekle mükellef Vekâlet müfettişleri de faydalanabilmektedirler.

Bu hüküm, âmme hizmetlerinin işleyişine hâkim prensiplere mugayeret arzeder. Memur deruhte ettiği vazifeyi ifa mukabilinde Devletten maaş alır. Gördüğü âmme hizmeti mukabilinde menfaat görmesi ve bu menfaatin de yaptığı işin akibeti ile ilgili bulunması memurun hizmette göstermeğe mecbur olduğu bitarafılığı ihlâl edebilir. Menfaat hissi insanları yanlış istikametlere sevkeden âmillerin başında mütalâa edilir. Eğer mükellef bir suç işlemiş ve bundan ötürü ceza ödenmesi gerekirse, bu cezanın hazineye irad kaydedilmesi kadar tabii bir şey olamaz. Hele gayri müsait şartlar altında çalışan memurların böyle bir fondan faydalanmalarında da isabet görülemez. Resmî daireler tarafından hükmolunan para cezalarının hazineye irad kaydedilmeyerek memurlara dağıtımının ikinci bir

misali, Türk müdevvenatında yer almamıştır. Yabancı gümrük mevzuatında da, bu kabil cezaların memurlara dağıtılmasına ait hükümlere rastlanmamaktadır.

Tatbikatta, büyük adaletsizliklere meydan veren ve izalesi ekseriya Mahkemelerin âdil hükümleri ile mümkün olabilen bu hükmün kalkmasını beklemek haklı bir temenni teşkil eder.

C. NETİCE

Meseleleri gözönüne serer, olayları aydınlatır ve bunları birer hükme bağlarken objektif ölçüler içinde kalmağa çalıştık. Ancak, adese hassasiyeti ile bütün panoramaları, kendi renk tonları ile ve birbirleri ile olan ölçü nisbetleri içinde aksettirmiş olduğumu da iddia edemem. Çünkü elimizdeki âlet adese değil kalemdir. Kalemle, şahsî görüşlere kaçmadan, tam mânasiyle objektif bir tavsif yapmağa zaten imkân yoktur. Bununla beraber, yukarıdanberi çizilen mevzuat tablosunda, fırça izlerinin şahsiliği bertaraf, asri tandaslardan mahrum, geri hüküm ve ölçülerle meşbu bir atmosferin çehresini görmemek; berrak, aydın ve ileri görüşle tekâmülün, uzlaşmadığı bir karartı izini seçmemek imkânı var mıdır?

Mevzuat düzenlenirken sağduyu, berraklık, kesinlik objektivite, hakkaniyet ve pratiklik esaslarından ayrılmamak; sakat fikirlere, geriliğe, zulme, vehme ve teşettüte yer vermemek lâzımdır. Bunun tek çaresi ise ilmin ve tecrübenin ışığında yürümeğidir.

Mükellefin ve memurun yıllardan beri hasretini çektiği mütakâmil gümrük sistemini memlekete kazandırmak, sabır ve inat dolu metodlu çalışmalara bağlıdır.

Yaşayan mütakâmil sistemler üzerinde, ilmî metodlarla yapılacak tahlillerin neticelerini fişlere almak, memleketimizdeki benzeri olayları dosya yaprakları arasından seçip çıkarmak ve sonra mukayese ve muhakeme mizanlarından geçirmek; yani bir taraftan sağduyuya ve objektiviteye dayanan sistemlerden faydalanmak, bir taraftan da meselenin mahalli şartlar içindeki belirtilerini gözönünde bulundurmak ve bu suretle vehme ve sakat düşüncelere sapsmadan yeni baştan vücade getirilecek sistem, bütün şikâyet ve tenkidlerin ortadan kalkmasını intaç edecektir. Bahislerin raportörleri ayrıldıktan ve meselâ şu esaslara uygun bir mesai programı çizildikten sonra umumî heyet halinde yapılacak müzakerelere sadık ve prensip istikrarına uygun bir metin vücade getirilebilir.

Gümrük ve İnhisarlar Vekâletinde bugün bir araya gelmiş bulunan ve yılda bir kaç sefer Avrupa'daki konferans ve komite müzakerelerine iştirak eden, ayrıca müttekâmil sistemleri tetkike yollanan elemanlar uzun yılların tecrübe ve ihtisas potasında yoğrulmuş değerler, hiçbir devirde bugünkü sayısının yarısına bile ulaşmamıştır. Gümrük Konseyinin ikinci reisi gümrüklerimizin Genel Direktörlüğünü yapmaktadır. Vekâletin başındaki zat ise, malî mevzular içinde yetişmiş bir mütehassıstır ve kendisine yine aynı sahadan bir yardımcı sağlamıştır.

Şüphe yok ki, biz ancak belli başlı konuları ele almış bulunuyoruz. Memlekete yeni sistemi kazandıracak çalışmaların daha geniş bir program ihtiva etmesi icap ediyor.

Müttekâmil bir gümrük sistemine olan ihtiyacı belirtmekten başka bir maksadımız ve bir an önce bunun tahakkukunu görmekten başka bir emelimiz olmadığını açıklarken, bu çalışmalara bir an önce başlanmasını ve mesut neticeye bağlanmasını dilerim.

İstanbul, 31 Mayıs 1956